

НАРАТИВНА ПЕРСПЕКТИВА У ПОЕТИЦІ ЕДГАРА ПО: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Марущак Н.А.,

Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053
n.a.marushchak@gmail.com
ORCID iD 0000-0002-8435-242X

Статтю присвячено виявленню компонентів поетики американського поета, прозаїка, есеїста, літературного редактора й критика Едгара Аллана По, характеру їх взаємодії та особливостей наративної перспективи як компонента поетики автора. У роботі систематизовано існуючі підходи до вивчення поетики; комплексно розглянуто її складники, а саме: ідіолект та ідіостиль; висвітлено фактори, що впливають на наративну різноманітність художніх творів, та розглянуто такі поняття, як «наративна перспектива», «зміна перспективи» та «фокалізація».

Ключові слова: поетика, ідіолект, ідіостиль, нараторологія, наративна перспектива, Е.А. По.

Марущак Н.А.

Нарративная перспектива в поэтике Эдгара По: лингвистический аспект

Статья посвящена определению компонентов поэтики американского поэта, прозаика, эссеиста, литературного редактора и критика Эдгара Аллана По, характера их взаимодействия и особенностей нарративной перспективы как компонента поэтики автора. В работе систематизированы существующие подходы к изучению поэтики; комплексно рассмотрены её составляющие, а именно: идиолект и идиостиль; освещены факторы, которые влияют на нарративное отличие художественных произведений друг от друга, и рассмотрены такие понятия, как «нарративная перспектива», «смена перспективы» и «фокализация».

Ключевые слова: поэтика, идиолект, идиостиль, нараторология, нарративная перспектива, Э.А. По.

N. Marushchak

Narrative perspective in Edgar Poe's poetics: a linguistic aspect

Edgar Allan Poe is an American poet, prose writer, essayist, literary editor and critic. The author's works are mainly looked at from the perspective of literary criticism when studies, among other aspects, are aimed at exploring the aesthetic views of the author, the influence of his works on formation of symbolism in late 19 — early 20 centuries as well as the diversity of structural elements of the detective novel genre. Additionally, the philosophy of Poe's consciousness is explored, and biographical facts of the author's life are carefully analysed.

In its turn, this article systematizes the existing approaches to the study of poetics aiming at outlining specific features of poetics of Poe. A focus is made on the use of combined methodology that includes both stylistic analysis and empirical research methods.

In this article poetics is treated as a system of the author's linguistic and conceptual preferences together with the ways of expressing the content of the text. This approach is applied to the study of both poetry and prose, and the research of the author's poetics is understood as a detailed analysis of not only poetry or prose separately, but as a view of a comprehensive system of texts that consist of a plot, a narrator, characters, specific settings, etc.

In this research the nature of interaction of specific elements of Poe's poetics as well as the peculiarities of narrative perspective in the author's works are examined. In doing so, its components, specifically the author's idiolect and idiostyle, are comprehensively considered by way of integration of various methods and approaches. The conclusion is made about narrative character of Poe's poetic texts as their important feature. Narrative perspective is understood as the connection between the character and his relations with social surroundings described in the text. The factors that influence narrative difference between literary texts are outlined. Such notions as shift of perspective and focalization are clarified.

Key words: poetics, idiolect, idiostyle, narratology, narrative perspective, Edgar Allan Poe.

Вступ. Едгар Аллан По — американський поет, прозаїк, есеїст, літературний редактор і критик, один із провідних представників американського романтизму першої половини XIX століття. Він вважається засновником літературного жанру детективу та одним із перших письменників США, який зробив внесок у розвиток наукової фантастики [46; 49].

Оскільки Е.А. По відомий у світовій літературі і як поет-романтик, і як прозаїк, метою цього дослідження є визначення складників його поетики, характеру їх взаємодії та особливостей наративної перспективи, втіленої як у віршованих, так і у прозових текстах автора.

Критичний огляд літератури. Творчість Е.А. По переважно аналізується дослідниками, які працюють у руслі літературознавства, і такі роботи присвячені художньо-естетичним поглядам автора, впливу його художньої концепції на становлення символізму у другій половині XIX — на початку XX століття [8; 11], структурним елементам детективної новели, їхній символіці та багатообразності [35]. Досліджується художньо-філософська концепція свідомості Е.А. По [53] та розглядаються біографічні факти життя автора [46; 49].

У вітчизняній лінгвістичній школі вивчення поетики Е.А. По починається з появою дисертаційного дослідження С.Г. Шурми [20], присвяченого лінгвокогнітивному аспекту образів та символів в англomовному готичному оповіданні, у новелах Е.А. По зокрема. Початок дослідження віршованих текстів автора у межах емпіричного підходу був покладений Г.В. Чесноковою, С. Зінгер, В. Віаню, В. ван Піром та ін. [27; 28; 51]. Праці Г.В. Чеснокової, Г.Ю. Румбешт [16; 17; 18], С.М. Пригодія [12] та дисертаційне дослідження Л.В. Анісімової [2] є одними із перших вітчизняних розвідок, присвячених вивченню реакції читача на художні тексти в цілому та на американські зокрема.

Дослідження поетики та її складових у сучасній лінгвістичній науці. Поетика як естетична категорія сформувався на основі «Поетики» Арістотеля [1] і розкривала особливості художньої форми та жанрову специфіку різних родів літератури — поезії, прози (комедії зокрема) та драми. За Р.Т. Гром'яком, поетика — це «сукупність, інтенціонально зорганізована система прийомів художнього вираження [7, с. 21]». А.О. Ткаченко стверджує, що «поетика більше звергає увагу на те, як «зроблено» твір; вона ніби підходить до нього із формального боку. Але річ у тім, що «боків» у механістичному розумінні художній твір не має, оскільки він завжди постає в єдності «букви» і «духу» [15, с. 139]». Г.Д. Ключок вважає, що поетика — це «система, що складається з елементів і компонентів, тотально організованих на досягнення кінцевого художнього результату [10,

с. 19]». Натомість М. Бірвиш [22] дає таке визначення терміна «поетика»: «об'єктами поетики є певні закономірності, які виникають у поетичних текстах і визначають специфічні риси поезії; загалом, це здатність людини продукувати поетичні структури та розуміти їхній ефект — тобто те, що можна назвати поетичною компетенцією [22, с. 98–99]». У контексті нашого дослідження поетика розуміється як система мовно-мовленнєвих і концептуальних авторських преференцій, системність яких виявляється через аналіз лінгвостилістичного оформлення мовлення та способів вираження змісту тексту та їх взаємозв'язку [4, с. 15]. Такий підхід застосовуємо до вивчення як власне віршованих, так і прозових текстів.

У межах вивчення поетики окремого автора (у цій роботі — Е.А. По) за допомогою інтеграції різних методів та підходів, вважаємо за доцільне комплексно розглянути її компоненти, якими, за Н.Ю. Безреброю [4], є, зокрема, ідіолект та ідіостиль автора, що дасть змогу дослідити формування специфіки поетики Е.А. По. У лінгвістичній теорії ідіолект тлумачиться як «індивідуальний різновид мови, що виявляється в сукупності різних ознак мовлення окремого носія мови [14, с. 173]». О.І. Северська та О.І. Преображенський трактують це поняття як внутрішньосистемну індивідуально-авторську мову [13, с. 155]. За В.В. Виноградовим, «індивідуальний стиль» є «структурно єдиною і внутрішньо пов'язаною системою засобів і форм словесного вираження [6, с. 105]». Натомість ідіостиль — це «система змістовних і формальних лінгвістичних характерних ознак, властивих творам певного автора, яка робить унікальним втілений у цих творах авторський спосіб мовного вираження [9]», де наголошується на індивідуально-авторських способах вербалізації думок.

У нашій роботі ідіолект розуміється як «преференція автора у відборі і застосуванні певних лексико-граматичних та номінативних одиниць, що детермінуються його мовною компетенцією, досвідом комунікації та специфікою когнітивних операцій, пов'язаних із процесами сприйняття світу і його відображення за допомогою мовних засобів [4, с. 17]», а ідіостиль — як спосіб вираження зовнішнього та внутрішнього світу автора у мовленні за допомогою лінгвостилістичних засобів та прийомів, що надають образності його текстам [4, с. 18].

Важливою рисою віршованих текстів Е.А. По є їх наративний характер. Тому вважаємо, що вивчення його поетики потребує детального аналізу не тільки віршованих або прозових текстів окремо, а сукупної системи текстів, які мають сюжет, оповідача, персонажів тощо. Оскільки оповідь може вестися і відповідно сприйматися читачем з різної точки зору, що залежить від особи наратора, необхідно вра-

ховувати особливості наративної перспективи в текстах автора, яка у свою чергу втілюється за рахунок фокалізації (внутрішньої — думки та емоційний стан героя, чи / та зовнішньої — місце, час, фізичні характеристики героя тощо) [36, 43]. Позаяк лексичні, семантичні та синтаксичні складники та їх взаємовплив визначають специфічні риси ідіолекту та ідіостилу автора, а отже, його поетики, для дослідження, на нашу думку, необхідне використання комбінованої методології, яка включає як лінгвостилістичні, так і емпіричні методи.

Наративна перспектива як компонент поетики Е.А. По. За Дж. Принсом [45], наратологія вивчає форму та функціонування оповіді, визначає спільні елементи, притаманні всім наративам, і фактори, що впливають на їх наративну відмінність [45, с. 181–182]. Вчений зазначає, що структуру наратології складають «виразність» (англ. *explicitness*), «завершеність» (англ. *completeness*) та «емпірична правдоподібність» (англ. *empirical plausibility*) [45, с. 182].

Поняття «оповідь», «оповідач», «нاراتивна перспектива» та їх ролі у художніх прозових творах були у центрі наукової уваги таких вчених, як Дж. Філіпс [44], Г. Джеймс [40], М. Бортолуцці [23], М. Етон [33], Д. Костелло [29], Е. Мазелла [41], Ч. Курцингер [31] та Б. Бенгліз [21].

Під «нاراتивною перспективою» розуміємо зв'язок між персонажем і його відносинами з середовищем, описаним в тексті. Іншими словами, герой має особливі якості, які можна інтерпретувати по-різному. Х. ван Устендорп вказує на те, що в аналізі наративної перспективи необхідно враховувати ситуаційну модель: «уявне представлення ситуації, описаної в тексті. Категорії, що входять до складу такої ситуації: агенти, дії, простір, час, події та випадкові відносини... Як правило, така інформація подається на початку тексту [42, с. 173]». Учений також тлумачить такі явища, як «зміна перспективи» (англ. *shift in perspective*), «автобіографічне оповідання» (англ. *autobiographic narration*) та «актуалізація», або процес адаптації (англ. *updating*) [42, с. 175]. На думку дослідника, читач сприймає саме першу модель ситуації під час читання всього тексту. У результаті він стає вразливим і без будь-яких сумнівів вірить кожному, хто розповідає цю історію. Важливо те, що актуальність інформації впливає на адаптацію читача.

За З. Шмідтом [48], ЛІТЕРАТУРА як система складається з продукування (англ. *production*), посередництва (англ. *mediation*), сприйняття (англ. *reception*) та обробки тексту (англ. *processing*). Художні тексти створюються на першому етапі, де автор є відповідальним за написання тексту. Далі посередник (наприклад, видавець) робить літературний продукт доступним іншим, редагуючи та публікуючи його. Наступним кроком є сприй-

няття, тобто тлумачення тексту, де одержувач, читач, надає сенс художньому твору. Останній крок — це обробка, де, наприклад, критик дає відгук на літературний твір [48]. Отже, реакція читача (третій компонент системи З. Шмідта) є необхідною частиною структури ЛІТЕРАТУРИ.

У науковій думці другої половини ХХ ст. розвідки художнього тексту стають переважно орієнтованими не на текст як такий, а на його реципієнта, читача. Теорію читача пов'язують зі «смертю автора» та необхідністю заміни його читачем [3]. Основні концепції читача формуються в структуралізмі [30; 47], постструктуралізмі [32], рецептивній естетиці [34; 39], наратології [26; 38; 45] — здебільшого під впливом російського формалізму [19]. Отже, одним із завдань поетики є пояснення зв'язку між текстом та емоційним впливом, який він справляє на читача [24, с. 194; 50], а також встановлення способів інтерпретації художніх явищ і тексту [5; 37, с. 27–46].

П. Кенінг та С. Вайтлі [25] стверджують, що підхід до вивчення художнього тексту, орієнтований на читача, наразі широко використовується, зокрема в стилістиці та емпіричній наратології [25, с. 73]. Реакція на художній текст може вимірюватися в емпіричний спосіб до, під час чи після прочитання, і робиться це різними способами, наприклад, методом збору вербальних чи невербальних даних [52].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, поетика автора — це система мовно-мовленнєвих і концептуальних авторських преференцій, системність яких виявляється через аналіз лінгвостилістичного оформлення мовлення тексту, а також семантичних способів вираження його змісту. Складниками поетики автора виступають домінантні характерні ознаки його ідіостилу та ідіолекту. Дослідження специфіки ідіостилу та ідіолекту на вербальному рівні віршованих та прозових текстів Е.А. По уможливується застосуванням методів та методик лінгвостилістики та емпіричного мовознавства. Подальшим перспективним напрямком розвідки може бути комплексне дослідження поетики Е.А. По як системи на основі лінгвостилістичного підходу до вивчення віршованих та прозових текстів автора, а саме аналізу основних закономірностей організації віршованих та прозових текстів автора на основі дослідження їх лексичного і синтаксичного рівнів, виявлення системності взаємодії лексичних, семантичних та синтаксичних засобів, характерних для ідіолекту та ідіостилу Е.А. По, визначення способів їх поєднання у тексті та встановлення наявності збігу виразових засобів і стилістичних прийомів у віршованих та прозових текстах автора, а також емпіричного підходу до вивчення впливу нарративної перспективи й лінгвостилістичних засобів у текстах Е.А. По на реакцію читача.

1. Аристотель. Риторика. Поэтика / Аристотель; [пер. с древнегреч. В.Г. Апфельрота, О.П. Цыбенко]. — М. : Лабиринт, 2000. — 224 с.
2. Анісімова Л.В. Теорія читацького відгуку в американському літературознавстві 60–80-х років ХХ століття (генеза, структура, функціонування) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.06 «Теорія літератури» / Л.В. Анісімова. — Київ, 2014. — 22 с.
3. Барт Р. Смерть автора / Ролан Барт // Избранные работы: Семиотика. Поэтика; пер. с фр. / Сост., общ. ред. и вступ. ст. Г.К. Косикова / М. : Прогресс, 1989. — С. 384–391.
4. Безребра Н.Ю. Лінгвостилістичний та семантико-когнітивний аспекти поезики Е. Дікінсон: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Наталя Юрїївна Безребра. — К., 2008. — 199 с.
5. Белехова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04 / Лариса Іванівна Белехова. — К., 2002. — 476 с.
6. Виноградов В.В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика / Виктор Владимирович Виноградов. — М. : Изд-во АН СССР, 1963. — 255 с.
7. Гром'як Р. Про визначення поезики в світлі естетичної концепції І.Я. Франка / Роман Гром'як // Поэтика. — 1992. — С. 16–21.
8. Забаева Е.Ю. Эдгар Аллан По и «старшие» русские поэты-символисты: проблемы рецепции : дис. ... канд. филол. наук: 10.01.03; 10.01.01 / Елена Юрьевна Забаева. — М., 2011. — 229 с.
9. Идиостиль (индивидуальный стиль) [Электронный ресурс] // Энциклопедия «Кругосвет». — ©Central European University Regents, 2005. — Режим доступа : <http://www.krugosvet.ru/articles/76/1007657/1007657a1.htm>
10. Клочек Г. Так що ж таке поезика? / Григорій Клочек // Поэтика. — 1992. — С. 5–16.
11. Михина М.В. Эдгар Аллан По, новелист, поэт, теоретик, и французская поэзия второй половины XIX века : дис. ...канд. филол. наук / Марина Валерьевна Михина. — М., 1999. — 217 с.
12. Пригодій С.М. Американський романтизм. Полікритика : навч. посібник / С.М. Пригодій, О.П. Горенко. — К. : Либідь, 2006. — 440 с.
13. Северская О.И. Функционально-доминантная модель эволюции индивидуальных художественных систем: от идиолекта к идиостиллю / О.И. Северская, С.Ю. Преображенский // Поэтика и стилистика: 1988–1990. — 1991. — С. 146–156.
14. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Укл. О.О. Селіванова. — Полтава : Довкілля-К, 2006. — 716 с.
15. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства / Анатолій Ткаченко. — К. : Правда Ярославичів, 1998. — 448 с.
16. Чеснокова Г.В. Реакція читача на поетичний текст в оригіналі та перекладі: методологічне підґрунтя / Г.В. Чеснокова, Г.Ю. Румбешт // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць. — 2015. — № 32. — С. 108–121.
17. Чеснокова Г.В. Теоретичні витоки й принципи емпіричного вивчення художнього тексту / Г.В. Чеснокова // Studia Philologica (Філологічні студії) : зб. наук. праць / ред. колегія : І.Р. Буніятова, Л.І. Белехова, О.Є. Бондарева [та ін.]. — 2012. — Вип. 1. — С. 89–95.
18. Чеснокова Г.В. Як виміряти враження від поезії або Вступ до емпіричних методів дослідження у мовознавстві : [монографія] / Ганна Вадимівна Чеснокова. — К. : Ленвіт, 2011. — 248 с.
19. Шкловський В.Б. Искусство как приём / Виктор Борисович Шкловский // Поэтика: Сборники по теории поэтического языка. — 1919. — С. 101–114.
20. Шурма С.Г. Поэтика образу та символу в американському готичному оповіданні: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі новелістики Е. По, А. Бірса та Г. Лавкрафта) : дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Світлана Григорівна Шурма. — К., 2008. — 251 с.
21. Bengels B. The term of the “Screw”: Key to Imagery in Henry James’s The Turn of the Screw / Barbara Bengels // Studies in Short Fiction. — 1978. — Vol. 15 (3). — P. 323.
22. Bierwisch M. Poetics and Linguistics // Linguistics and Literary Style / Ed. by D Freeman. — 1970. — P. 97–115.
23. Bortolussi M. Implausible Worlds, Ingenuous Narrators, Ironic Authors: Towards a Revised Theory of Magic Realism / Marisa Bortolussi // Canadian Review of Comparative Literature. — 2003. — Vol. 30(2). — P. 349–370.
24. Burke M. How Emotive is Cognitive Poetics? / M. Burke // Challenging the Boundaries. PALA 2003 Istanbul. Book of Abstracts. — Istanbul: Bogazici University, 2003. — P. 189–195.
25. Canning P. Reader Response Research in Stylistics / P. Canning, S. Whiteley // Language and Literature. — 2017. — Vol. 26 (2). — P. 71–87.
26. Chatman S. Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film / Seymour Chatman. — New York: Cornell University Press, 1978. — 277 p.

27. Chesnokova A. Cross-Cultural Reader Response to Original and Translated Poetry: An Empirical Study in Four Languages / A. Chesnokova, S. Zyngier, V. Viana, J. Jandre, A. Rumbesht, F. Ribeiro // *Comparative Literature Studies*. — 2017. — Vol. 54 (4). — P. 824–849.
28. Chesnokova A. Universal Poe(try)? Reacting to “Annabel Lee” in English, Ukrainian, Portuguese and English / A. Chesnokova, S. Zyngier, V. Viana, S. Nero, J. Jandre // *Linguagem, criatividade e ensino: abordagens empíricas e interdisciplinares: Proceedings of IX ECEL Symposium in Empirical Studies in Language and Literature* / Ed. by S. Zyngier, V. Viana and J. Jandre. — Rio de Janeiro: Publit, 2009. — P. 193–211.
29. Costello D. P. The Structure of The Turn of the Screw / Donald P. Costello // *Modern Language Notes*. — 1960. — Vol. 75 (4). — P. 312–321.
30. Culler J. *Structuralist Poetics: Structuralism, Linguistics and the Study of Literature* / Jonathan Culler. — London: Routledge, 2002. — 368 p.
31. Curtsinger C. The Turn of the Screw as Writer’s Parable / Charlie Curtsinger // *Studies in Short Fiction*. — 1980. — Vol. 12 (4). — P. 344.
32. Eco U. *The Role of the Reader: Explorations in the Semiotics of Texts* / Umberto Eco. — Bloomington: Indiana University Press, 1984. — 284 p.
33. Eaton M. M. James’s Turn of the Speech-act / Marcia M. Eaton // *British Journal of Aesthetics*. — 1983. — Vol. 23 (4). — P. 333–345.
34. Fish S. *Literature in the Reader: Affective stylistics* / Stanley Fish // *New Literary History*. — 1970. — Vol. 2 (4). — P. 123–162.
35. Fish S. *Is There a Text in This Class? The Authority of Interpretive Communities* / Stanley Fish. — Cambridge: Harvard University Press, 1982. — 394 p.
36. Fluderlink M. The Establishment of Internal Focalization in Odd Pronominal Texts / Monika Fluderlink // *New Perspectives on Narrative Perspective*. — 2001. — P. 101–116.
37. Freeman M. The body in the word: A cognitive approach to the shape of a poetic text / Margaret Freeman // *Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis*: [ed. by E. Semino and J. Culpeper]. — 2002. — P. 23–47.
38. Genette G. *The Narrative Discourse: An Essay in Method* / Gerard Genette. — New York: Cornell University Press, 1980. — 288 p.
39. Iser W. *The Reading Process: A Phenomenological Approach* / *New Literary History*. — 1972. — Vol. 3 (2). — P. 279–299.
40. James H. *The Novels and Tales of Henry James* / Henry James. — New York: W. W. Norton and Company, 1907. — Vol. 12. — 444 p.
41. Mazzella A. J. An Answer to the Mystery of the Turn of The Screw / Anthony J. Mazzella // *Studies in Short Fiction*. — 1980. — Vol. 17 (3). — P. 327–333.
42. Oostendorp H. van. Holding onto Established Viewpoints during Processing New Reports / Herre van Oostendorp // *New Perspectives on Narrative Perspective*. — 2001. — P. 173–188.
43. Phelan J. Why Narrators Can Be Focalizers — and Why It Matters / James Phelan // *New Perspectives on Narrative Perspective*. — 2001. — P. 51–64.
44. Phillips J. Unreliable narration in Bret Easton Ellis’s *American Psycho*: Interaction between narrative form and thematic content / Jennifer Phillips // *Current Narratives*. — 2009. — P. 60–68.
45. Prince G. *Narrative Analysis and Narratology* / Gerald Prince // *New Literary History: Narrative Analysis and Interpretation*. — 1982. — Vol. 13 (2). — P. 179–188.
46. Quinn A. *Edgar Allan Poe: A Critical Biography* / Arthur Hobson Quinn. — Baltimore, London: Johns Hopkins University Press, 1997. — 804 p.
47. Riffaterre M. Describing Poetic Structures: Two approaches to Baudelaire’s *les Chats* / Michael Riffaterre // *Yale French Studies*. — 1966. — Vol. 36/37. — P. 200–242.
48. Schmidt S. J. *Foundations for Empirical Study of Literature: Components of a Basic Theory* / Siegfried Johannes Schmidt. — Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1982. — 207 p.
49. Sova D. *Critical Companion to Edgar Allan Poe: A Literary Reference to His Life and Work* / Dawn B. Sova. — New York: Facts on File, 2007. — 458 p.
50. Tsur R. Aspects of Cognitive Poetics // *Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis* / Ed. by E. Semino and J. Culpeper. — Amsterdam. — 2002. — P. 279–318.
51. Van Peer W. Literariness in Readers’ Experience. Further Developments in Empirical Research and Theory / W. van Peer, A. Chesnokova // *Science and Education*. — 2017. — № 11. — P. 5–17.
52. Van Peer W. *Scientific Methods for the Humanities* / W. van Peer, F. Hakemulder, S. Zyngier. — Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2012. — 317 p.
53. Wang E. *Edgar Allan Poe and Modernism* / Erlei Wang // *English Language and Literature Studies*. — Ontario: Canadian Center of Science and Education, 2014. — Vol. 4 (3). — P. 82–87.

REFERENCES

1. Aristotel (2000). Ritorika. Poetika [Rhetoric. Poetics]. [Per. s drevnegrech. V. G. Appelrota, O. P. Tsybenko], M.: Labirint, 224 p.
2. Anisimova, L. V. (2014). Teoriia chytatskoho vidhuku v amerykanskomu literaturoznavstvi 60-80-kh rokiv XX stolittia (geneza, struktura, funktsionuvannia) [Reader-Response Theory in the American Literary Criticism of 60–80s of 20 century (genesis, structure, functioning)]. Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk: spets. 10.02.06 «Teoriia literatury», Kyiv, 22 p.
3. Bart, R. (1989). Smert avtora [The Death of the Author]. *Izbrannyye raboty: Semiotika. Poetika*, M.: Progress, pp. 384–391.
4. Bezrebra, N. Yu. (2008). Linhvostylistychnyi ta semantyko-kohnityvnyi aspekty poetyky E. Dikinson [Linguostylistic, Semantic and Cognitive Aspects of E. Dickinson's Poetics]. Dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04, K., 199 p.
5. Bieliakhova, L. I. (2002). Obraznyi prostir amerykanskoj poezii: linhvokohnityvnyi aspekt [Image Space of American Poetry: Cognitive Perspective]. Dys. ... doktora filol. nauk: 10.02.04, K., 476 p.
6. Vinogradov, V. V. (1963). Stilistika. Teoriia poeticheskoi rechi. Poetika [Stylistics. Theory of Poetic Speech. Poetics]. M.: Izd-vo AN SSSR, 255 p.
7. Hromiak, R. (1992). Pro vyznachennia poetyky v svitli estetychnoi kontseptsii I. Ya. Franka [The Definition of Poetics in the Light of the Aesthetic Conception of I. Ya. Franko]. K.: Naukova dumka, pp. 16–21.
8. Zabaeva, E. Yu. (2011). Edgar Allan Po i «starshie» russkie poety-simvolisty: problemy retseptsii [Edgar Allan Poe and the “senior” Russian symbolists' ideas]: Dis. ... kand. filol. nauk: 10.01.03;10.01.01, M., 229 p.
9. Idiostil (individualnyi stil) (2005). Entsiklopediia «Krugosvet». — ©Central European University Regents.
<http://www.krugosvet.ru/articles/76/1007657/1007657a1.htm>
10. Klochek, H. (1992). Tak shcho zh take poetyka? [What is Poetics?]. K.: Naukova dumka, 1992. pp. 5–16.
11. Mikhina, M. V. (1999). Edgar Allan Po, novellist, poet, teoretik, i frantsuzskaia poeziia vtoroi poloviny XIX veka [Edgar Allan Poe, Novelist, Poet, Theorist, and the French Poetry of the second half of the 19 century]: Dis. ... kand. filol. nauk, M., 217 p.
12. Pryhodii, S. M. (2006). Amerykanskyi romantyzm. Polikrytyka [American Romanticism. Political Criticism]. Navch. posibnyk, K.: Lybid, 440 p.
13. Severskaia, O. I., Preobrazhenskii, S. Yu. (1991). Funktsionalno-dominantnaia model evoliutsii individualnykh khudozhestvennykh sistem: ot idiolekta k idiostiliu [Functionally-Dominant Model of the Evolution of Individual Artistic Systems: from idiollect to idistyle]. *Poetika i stilistika: 1988–1990*, M.: Nauka, pp. 146–156.
14. Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia (2006). [Modern Linguistic Terminology Encyclopedia]. Ukl. O. O. Selivanova, Poltava: Dovkillia-K, 716 p.
15. Tkachenko, A. (1998). Mystetstvo slova. Vstup do literaturoznavstva [The Art of Word. Introduction to Literary Studies]. K.: Pravda Yaroslavychiv, 448 p.
16. Chesnokova, H. V. (2015). Reaktsiia chytacha na poetychnyi tekst v oryhinali ta perekladi: metodolohichne pidgruntia [Readers' Response to a Poetic Text in Original and Translation: methodological background]. *Humanitarna osvita v tekhnichnykh vyshchyykh navchalnykh zakladakh: zb. nauk. Prats*, # 32, K.: Universytet «Ukraina», pp. 108–121.
17. Chesnokova, H. V. (2012). Teoretychni vytoky i pryntsyipy empirychnoho vyvchennia khudozhnioho tekstu [Theoretical Background and Principles of Empirical Study of Fiction]. K.: Kyiv, un-t im. B. Grinchenka, *Studia Philologica* (Filologichni studii): zb. nauk. prats, red. kolehiia: I. R. Buniatova, L. I. Bieliakhova, O. Ye. Bondareva [ta in.], Vyp. 1, pp. 89–95.
18. Chesnokova, H. V. (2011). Yak vymiryaty vrazhennia vid poezii, abo Vstup do empirychnykh metodiv doslidzhennia u movoznavstvi [Measuring the Impression of Poetry: Introduction to Empirical Research Methods in Linguistics]: [monoghrafiia]. K.: Lenvit, 248 p.
19. Shklovskii, V. B. (1919). Iskustvo kak priem [Art as Technique]. *Poetika: Sborniki po teorii poeticheskogo yazyka*, Pavlograd: 18 gos. Tipografiia, pp. 101–114.
20. Shurma, S. H. (2008). Poetyka obrazu ta symvolu v amerykanskomu hotychnomu opovidanni: linhvokohnityvnyi aspekt (na materialy novelistyky E. Po, A. Birsy ta H. Lavkrafta) [Poetics of Image and Symbol in American Gothic Short Story: A Cognitive Perspective (A Study of Short Fiction by E. Poe, A. Bierce and H. Lovecraft)]. Dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04, K., 251 p.
21. Bengels, B. (1978). The Term of the “Screw”: key to imagery in Henry James's *The Turn of the Screw*. Newberry: Newberry College, *Studies in Short Fiction*, Vol. 15 (3), p. 323.
22. Bierwisch, M. (1970). Poetics and Linguistics. *Linguistics and Literary Style*, ed. by Freeman D., N.Y.: Holt, Rinehart & Winston, pp. 97–115.

23. Bortolussi, M. (2003). Implausible Worlds, Ingenuous Narrators, Ironic Authors: Towards a Revised Theory of Magic Realism. Edmonton: Canadian Comparative Literature Association, *Canadian Review of Comparative Literature*, Vol. 30 (2), pp. 349–370.
24. Burke, M. (2003). How Emotive is Cognitive Poetics? *Challenging the Boundaries*, PALA 2003 Istanbul, Book of Abstracts, Istanbul: Bogazici University, pp. 189–195.
25. Canning, P. (2017). Reader Response Research in Stylistics. N.Y.: SAGE Publishing, *Language and Literature*, Vol. 26 (2), pp. 71–87.
26. Chatman, S. (1978). *Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film*. New York: Cornell University Press, 277 p.
27. Chesnokova, H. (2017). Cross-Cultural Reader Response to Original and Translated Poetry: An Empirical Study in Four Languages. *Comparative Literature Studies*, Vol. 54 (4), pp. 824–849.
28. Chesnokova, H. (2009). Universal Poe(try)? Reacting to “Annabel Lee” in English, Ukrainian, Portuguese and English. *Linguagem, criatividade e ensino: abordagens empíricas e interdisciplinares: Proceedings of IX ECEL Symposium in Empirical Studies in Language and Literature*, Ed. by S. Zyngier, V. Viana and J. Jandre, Rio de Janeiro: Publit, pp. 193–211.
29. Costello, D. P. (1960). The Structure of The Turn of the Screw. Baltimore: Johns Hopkins University Press, *Modern Language Notes*, Vol. 75 (4), pp. 312–321.
30. Culler, J. (2002). *Structuralist Poetics: Structuralism, Linguistics and the Study of Literature*. London: Routledge, 368 p.
31. Curtsinger, C. (1980). The Turn of the Screw as Writer’s Parable. Newberry: Newberry College, *Studies in Short Fiction*, Vol. 12 (4), pp. 344.
32. Eco, U. (1984). *The Role of the Reader: Explorations in the Semiotics of Texts*. Umberto Eco, Bloomington: Indiana University Press, 284 p.
33. Eaton, M. M. (1983). James’s Turn of the Speech-act. Oxford: Oxford University Press, *British Journal of Aesthetics*, Vol. 23 (4), pp. 333–345.
34. Fish, S. (1970). Literature in the Reader: Affective Stylistics. Baltimore: Johns Hopkins University Press, *New Literary History*, Vol. 2 (4), pp. 123–162.
35. Fish, S. (1982). *Is There a Text in This Class? The Authority of Interpretive Communities*. Cambridge: Harvard University Press, 394 p.
36. Fluderlink, M. (2001). The Establishment if Internal Focalization in Odd Pronominal Texts. *New Perspectives on Narrative Perspective*, Albany: State University of New York Press, pp. 101–116.
37. Freeman, M. (2002). The Body in the Word: A cognitive approach to the shape of a poetic text. Amsterdam: Benjamins, *Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis*: [ed. by E. Semino & J. Culpeper], pp. 23–47.
38. Genette, G. (1980). *The Narrative Discourse: An Essay in Method*. New York: Cornell University Press, 288 p.
39. Iser, W. (1972). *The Reading Process: A Phenomenological Approach*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, *New Literary History*, Vol. 3 (2), pp. 279–299.
40. James, H. (1907). *The Novels and Tales of Henry James*. New York: W. W. Norton and Company, Vol. 12, 444 p.
41. Mazzella, A. J. (1980). An Answer to the Mystery of the Turn of The Screw. Newberry: Newberry College, *Studies in Short Fiction*, Vol. 17 (3), p. 327.
42. Oostendorp, H. van (2001). Holding onto Established Viewpoints during Processing New Reports, *New Perspectives on Narrative Perspective*, Albany: State University of New York Press, pp. 173–188.
43. Phelan, J. (2001). Why Narrators Can Be Focalizers — and Why It Matters. *New Perspectives on Narrative Perspective*, Albany: State University of New York Press, pp. 51–64.
44. Phillips, J. (2009). Unreliable Narration in Bret Easton Ellis’s *American Psycho*: Interaction between narrative form and thematic content. Wollongong: University of Wollongong, pp. 60–68.
45. Prince, G. (1982). *Narrative Analysis and Narratology*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, *New Literary History: Narrative Analysis and Interpretation*, Vol. 13 (2), pp. 179–188.
46. Quinn, A. (1997). *Edgar Allan Poe: A Critical Biography*. Baltimore, London: Johns Hopkins UP, 804 p.
47. Riffaterre, M. (1966). Describing Poetic Structures: Two approaches to Baudelaire’s *les Chats*. New Haven and London: Yale University Press, *Yale French Studies*, Vol. 36/37, pp. 200–242.
48. Schmidt, S. J. (1982). *Foundations for Empirical Study of Literature: Components of a Basic Theory*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 207 p.
49. Sova, D. (2007). *Critical Companion to Edgar Allan Poe: A Literary Reference to His Life and Work*. NY: Facts on File, 458 p.
50. Tsur, R. (2002). Aspects of Cognitive Poetics. *Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis*, Ed. by Semino E., Culpeper J. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, pp. 279–318.

51. Van Peer, W. (2017). Literariness in Readers' Experience. Further Developments in Empirical Research and Theory. *Science and Education*, № 11, pp. 5–17.
52. Van Peer, W. (2012). *Scientific Methods for the Humanities*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 317 p.
53. Wang, E. (2014). Edgar Allan Poe and Modernism. Ontario: Canadian Center of Science and Education, *English Language and Literature Studies*, Vol. 4 (3), pp. 82–87.

Дата надходження статті до редакції: 23.04.2019.

Прийнято до друку: 21.05.2019.